

International Research Institute of Stavanger

Kulturdepartementet

Høringsuttalelse til rapport fra Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalg

Deres ref.
10/4772

Vår ref.
nab/sin

15. november 2012

Kulturdepartementets eksterne FoU-utvalgs utredning om en Kunnskapsbasert FoU-politikk har i utgangspunktet fått et bredt mandat. Utvalget tolker mandatet dit hen at man bare skal se på FoU som er relevant for politikktutforming og forvaltning. På den annen side fremgår det av mandatet at man skal drøfte forskningsområder som er særlig viktige for utvikling av sektoren, samt hvilke områder som peker seg ut som særlig viktige for forståelsen av kulturlivets og frivillig sektors rolle i samfunnsutviklingen generelt. Dette siste er da også drøftet, men dette er bare gjort stikkordsmessig.

Utredningen har til tross for et bredt mandat, et begrenset omfang. Vekten legges på beskrivelser, og er i liten grad fundert på analyser, evalueringer, dokumentasjon og drøfting av alternative modeller for organisering av forskningen.

På noen områder, slik som for frivillighet, kommer det bredere samfunnsperspektivet inn i forslagene til fremtidige forskningstema. På idrettsfeltet er perspektivene langt smalere, og tar i liten grad høyde for utfordringer knyttet til forhold utenfor den organiserte idretten. F.eks. ville det vært nærliggende å vektlegge de nye og store utfordringer kommunene står overfor på folkehelsefeltet. Det er videre påfallende at de behov utvalget identifiserer på idrettsområdet hovedsakelig skal analyseres ved hjelp av tallmateriale og kvantitative analyser. Vi vil hevde at spørsmål som stilles i utvalgsrapporten om blant annet å skape endringer i aktivitetsmønstre, forebygge frafall, integrere marginaliserte grupper og sikre at eliteidrett drives faglig-etisk forsvarlig, i stor grad også krever kvalitative tilnærminger.

Det er også påfallende at mange av de tiltak som utvalget legger opp til på idrettsområdet, handler om presisere mandat og øke ressurser til de eksisterende sentrene på området. Disse sentrenes innretning som er skadeforebyggende arbeid, trening og prestasjonsutvikling og anlegg

og idrettsteknologi, favner imidlertid i liten grad de utfordringene som utvalget selv reiser. Å presisere sentrenes mandater og dele det ene senteret i to (senter for trenings- og prestasjonsutvikling i hhv. barne- og ungdomsidrett og toppidrett), mener vi heller ikke kan svare på de store samfunnsmessige utfordringene når det gjelder idrett og fysisk aktivitet.

Vi savner også kritiske vurderinger av hvordan forskningspolitiske beslutninger legger føringer, herunder også begrensninger på forskningsaktiviteten når det gjelder muligheter for innspill og idéutvikling fra forskningsmiljøer rundt om i landet.. Eksempelvis hadde man for noen år tilbake en betydelig forskningsaktivitet fordelt på en rekke miljøer i forbindelse med Forskningsrådets forskningsprogram: «Idrett, samfunn og frivillig organisering», et forskningsprogram etablert med sikte på å bygge opp kjernemiljøer. Så legger departementet opp en helt ny forskningsstrategi på til dels helt andre områder, og med mindre vekt på idrettens betydning i en bredere samfunnsmessig kontekst, og man velger å gi midler direkte til noen få miljøer. Vi savner vurderinger av hvilke konsekvenser av denne endringen i departementets strategi har fått for den forskningskompetanse man siktet mot å bygge opp i det nevnte forskningsprogrammet.

Videre nevnes «virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor» og at man her har publisert et antall publikasjoner. Dette senteret skulle også bidra til å utvikle forskernettverk og kunne tenkes også å definere og bestille forskningsoppdrag. For oss ser du ut til at senteret har blitt et «lukket» forskningsprogram som to forskningsmiljøer samarbeider om, men med lite rom for å bli et reelt senter for frivillighetsforskning rundt om i landet, og med åpenhet for innspill og deltakelse fra andre forskningsmiljøer. Når det gjelder vurdering av hva det «virtuelle senteret» har bidratt med, står det en setning om at departementet vurderer at programmet har gitt økt og hensiktsmessig kunnskap.

Til tross for lite fundert dokumentasjon over hva man har oppnådd gjennom bruk av sentertankegang og hva man alternativt kunne ha oppnådd gjennom andre strategier som åpne forskningsrådsprogrammer, gir man sterke og tydelige anbefalinger om hvordan forskningen skal organiseres, med hovedvekt på å konsentrere mye av forskningsinnsatsen til enkeltstående sentra på ulike områder. M.a.o. en tenkning med vekt på sentralisering av forskningsinnsatsen og antagelig da også en i stor grad departementsstyrt forskning. I rapporten nevnes også bruk av andre virkemidler som bruk av forskningsrådsprogrammer og oppdragsutlysninger, og hvor det vil være åpen konkurranse om oppdragene, men dette er i liten grad konkretisert. Det samme gjelder forslaget om et kulturforskningsfond hvor det tenkes at det offentlige og evt. også private aktører kan bidra til forskning. Vi stiller nok spørsmål ved realismen i privat finansiering tilsvarende som innenfor fiskerinæringen. Et større offentlig finansiert forskningsfond styrt av kulturlivet selv og som er åpent for forskningsmiljøer rundt om i landet, er imidlertid absolutt av interesse.

Et siste moment som vi finner grunn til å nevne er utvalgets sammensetning, der man har valgt bare å inkludere personer fra institusjoner i Oslo pluss en dansk representant. I en vurdering der man ikke baserer seg på grundige analyser og grunnlagsdokumentasjon, blir dette en svakhet. Det vises riktignok til at man har hatt en dialogkonferanse, men dette er på ingen måte tilstrekkelig til å bøte på de skjevheter som ligger i et utvalg uten representasjon fra regioner og institusjoner utenfor Oslo.

På områder som frivillighet, kultur, idrett og media som i høyeste grad involverer aktører over hele landet både når det gjelder deltakere, finansører, arrangører, forskningsinstitusjoner etc. ville det ha vært naturlig å legge til grunn en bred deltakelse i utvalgsarbeidet og tenkningen omkring forskningspolitikken. Nå har dette fått et veldig sentralisert og Oslopreg, noe som tydelig kommer frem i hovedkonklusjoner med vekt på noen få direkte departementsfinanserte forskningssentra. i stedet for åpen konkurranse om forskningsprosjekter og oppdrag som vil gi større muligheter for å utvikle uavhengig, bred og nyskapende forskning.

Oppsummert mener vi at:

1. Det er særdeles viktig at kulturdepartementets forskning favner bredden av utfordringer på de områder departementet har ansvar. Vi mener at utvalget tolker mandatet for snevert, særlig med hensyn til de samfunnsmessige utfordringene som disse sektorene står overfor.
2. Vi mener at en fremtidsstrategi for FoU-politikken på disse områdene bør baseres på grundig dokumentasjon, analyser. Rapporten vektlegger i hovedsak beskrivelser og vurderinger som ikke er godt nok fundert i så måte.
3. Vi mener at det er særdeles viktig at forskningen på disse områdene som temamessig involverer aktører og kompetansemiljøer over hele landet, ikke konsentreres til noen få, sentrale miljøer. F.eks. er det slik de nåværende sentre på idrettsområdet i liten grad favner utfordringene knyttet til idrettens rolle i samfunnet.
4. Vi mener at en FoU-strategi må bygge på systematisk vurdering av alternative modeller for organisering av forskningen. I den sammenheng ser vi det som vesentlig at mye forskning baseres på uavhengighet fra forvaltningen og tar utgangspunkt i tema som utvikles i mange forskjellige forskningsmiljøer. Skal man få dette til må Forskningsrådet involveres som ansvarlig for betydelige deler av departementets forskningsinnsats.

Med vennlig hilsen

International Research Institute of Stavanger AS

Einar Leknes

Konstituert direktør IRIS Samfunn